

MOKESČIŲ IR SOCIALINĖS SISTEMOS TOBULINIMAS

Konsultacinis dokumentas

Dokumento tikslas – gauti visuomenės nuomonę dėl XVII-osios Lietuvos Respublikos Vyriausybės siūlomo mokesčių ir socialinės sistemos tobulinimo, kuriam iškelti **3 tikslai**:

- *skurdo mažinimas ir parama šeimoms*
- *paprastumas, teisingumas ir verslumas*
- *daugiau investicijų ir darbo vietų*

Pasiūlymai iš visuomenės laukiami iki liepos 1 d.

1 tikslas

SKURDO MAŽINIMAS IR PARAMA ŠEIMOMS

Esama padėtis (ekonominiai rodikliai).

Nors pastaraisiais metais buvo nuolat didinamas NPD, padidinta minimali mėnesinė alga, mokamos tam tikros socialinės išmokos, vis dėl to asmenų, gyvenančių skurdo rizikoje ar socialinėje atskirtyje, skaičius išaugo nuo 27,3 proc. 2014 m. iki 29,3 proc. 2015 m.; atotrūkis tarp 20 proc. didžiausias ir 20 proc. mažiausias pajamas gaunančių asmenų išaugo nuo 6 iki 7,5 karto. Tokį atotrūkį, be kita ko, sąlygoja ir tokie veiksniai kaip vis dar išliekantis aukštas mažas pajamas gaunančių asmenų apmokestinimo lygis bei žemas socialinių išmokų lygis. Mokesčių našta, tenkanti mažiausiai uždirbantiems, Lietuvoje vis dar atsilieka nuo ES vidurkio: 2015 m. - 37,3 proc. ir buvo 4,2 proc. punkto didesnė nei ES vidurkis (ES vidurkis 2015 m. buvo 33,1 proc.), 2017 m. Lietuvoje asmenims, uždirbantiems 50 proc. VDU, mokesčių našta turėtų sumažėti iki 33,6 proc. Pritarus siūlomoms priemonėms, mokesčių našta asmenims, uždirbantiems 50 proc. VDU 2018 m. Lietuvoje sieks apie 30,2 proc. ir bus mažesnė nei Latvijoje ir artima Estijos mokesčių naštos lygiui.

Esama padėtis (teisinis reguliavimas).

Pagal galiojančias teisės aktų nuostatas šiuo metu:

- ❖ Taikomas 310 eurų neapmokestinamasis pajamų dydis (NPD) ir 200 eurų papildomas neapmokestinamasis pajamų dydis (PNPD) už kiekvieną auginamą vaiką (įvaikį).
- ❖ Šeimos, auginančios vaikus, gauna tam tikras tikslines išmokas: šeimoje auginant (globojant) 1-2 vaikus, išmoka vaikui mokama vertinant šeimos pajamas, o auginant (globojant) 3 ir daugiau vaikų – nevertinant šeimos pajamų; išmokos vaikui dydžiai vaikams nuo gimimo iki 2 metų yra 28,5 euro , nuo 2 iki 18 metų – 15,2 euro.
- ❖ Darbdavio socialinio draudimo įmokos mokamos nuo darbuotojui priskaičiuoto darbo užmokesčio netaikant minimalios įmokų ribos.

Esamos padėties trūkumai:

- NPD ir PNPD didinimo nauda *nebegali pilnai pasinaudoti* mažiausiai uždirbantieji, nes dabartinėje apmokestinimo sistemoje jau beveik pasiekta riba, kada tolimesnis NPD didinimas neturi įtakos mažiausias pajamas gaunančių asmenų disponuojamoms pajamoms (jau šiuo metu asmuo, gaunantis MMA (380 eurų) ir auginantis (vienas ar šeimoje) bent vieną vaiką, GPM nebemoka, nes jam taikomas NPD ir PNPD yra didesnis nei jo gaunamas darbo užmokestis);
- socialinių išmokų sistema *neskatina gauti daugiau oficialių pajamų*;
- *dirbtinai mažinamos* draudžiamos pajamos.

SIŪLOMOS kompleksinės sprendimo priemonės, įsigaliosiančios nuo 2018 m.:

1. **didinti NPD nuo 310 iki 380 eurų**, tokiu būdu iš viso pajamų mokesčiu neapmokestinant minimalios mėnesinės algos (MMA) gaunančių gyventojų;

2. **atsisakant papildomo NPD už vaikus pereiti prie išmokos vaikui mokėjimo visiems vaikams nevertinant šeimos pajamų ir padidinti šios išmokos dydį** (išmoką vaikui didinant iki 30 eurų/mėn už pirmą ir antrą vaikus, ir iki 75 eurų/mėn už trečią ir kiekvieną paskesnę vaiką);

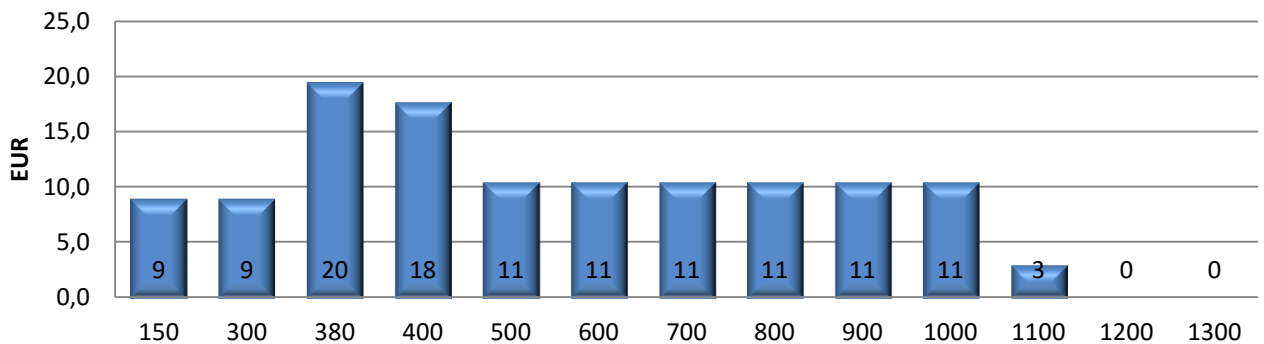
3. **nustatyti darbdavio socialinio draudimo įmokoms MMA dydžio „grindis“** (kartu įvedant socialinio draudimo įmokoms neapmokestinamąjį dydį, kuris padėtų spręsti padidėjusios darbo vietos kainos galimą problemą – žr. toliau). Tokiu būdu dėl „pradingusios“ galimybės mažinti „Sodros“ įmokas dirbtinai mažinant draudžiamąsias pajamas, dalis pajamų „išlįstų“ iš šešėlio, dėl to padidėtų žmonių socialinės garantijos;

4. **įvesti NPD ir socialinio draudimo įmokoms – 100 eurų, uždirbantiems iki MMA, ir proporcingai mažesnę dydį, uždirbantiems iki 480 Eur.** NPD siūloma prilyginti draudžiamosioms pajamoms, todėl išmokos dėl pritaikyto NPD nesumažėtų.

Įgyvendinus tokius siūlymus numatoma, kad **pajamos į rankas padidėtų:**

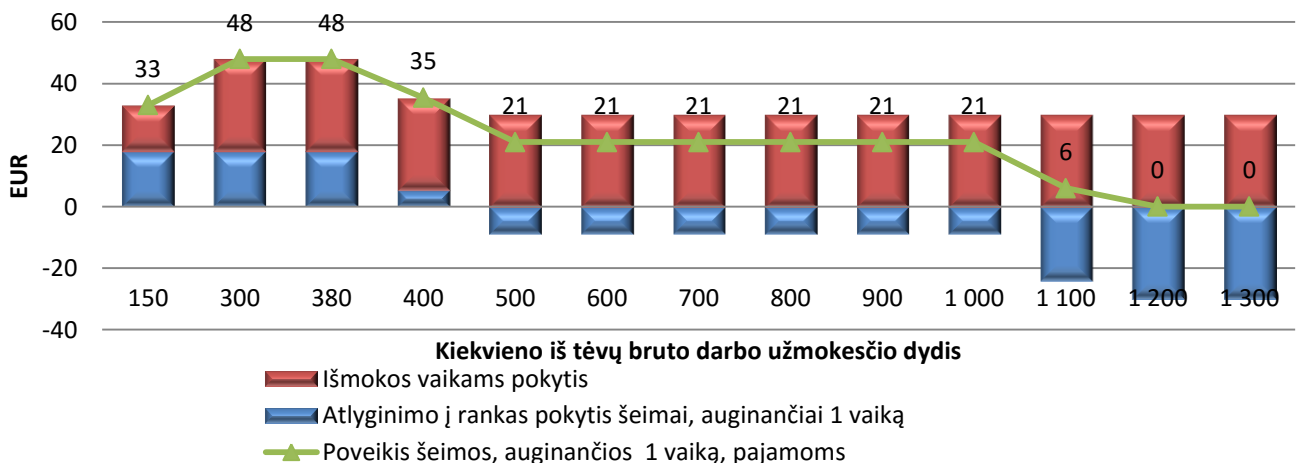
✓ **asmeniui be vaikų** - iki **20** eurų/mėn (uždirbančiam MMA- 20 eurų/mėn; uždirbančiam, pavyzdžiui, 800 eurų – 11 eurų/mėn)

Atlyginimo į rankas pokytis asmeniui be vaikų

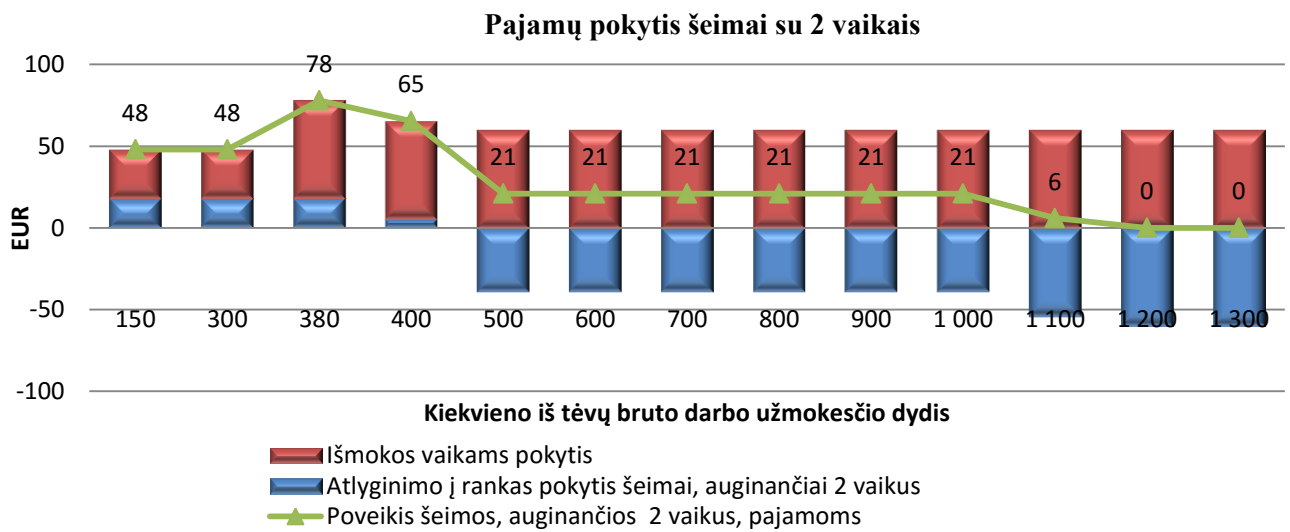

✓ **šeimai, auginančiai 1 vaiką** - iki **48** eurų/mėn (šeimos nariams uždirbant po MMA – 48 eurai; uždirbantiems, pavyzdžiui, 800 eurų – 21 euro/mėn)

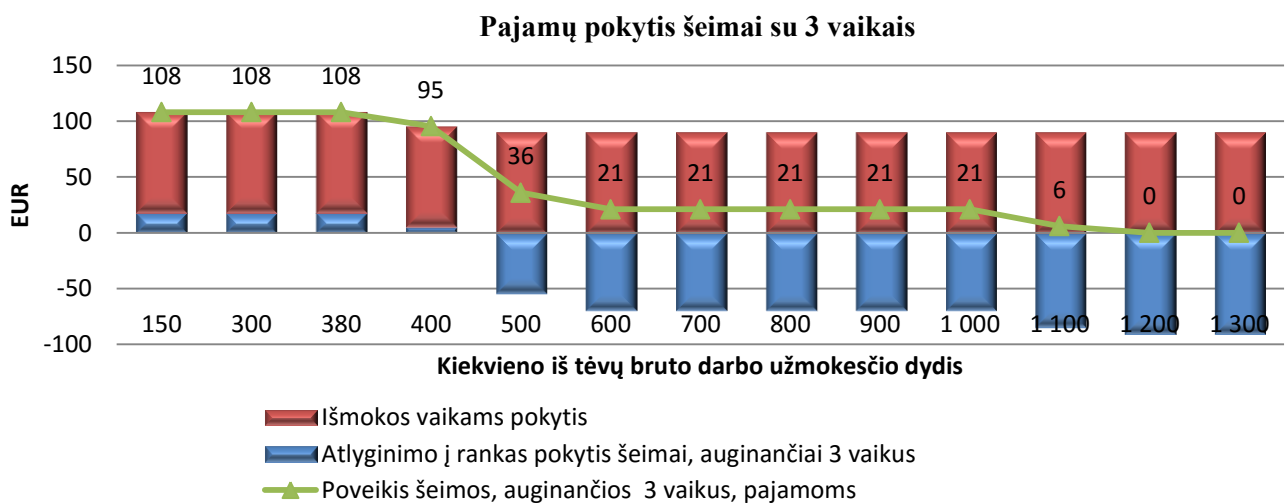
Pajamų pokytis šeimai su 1 vaiku

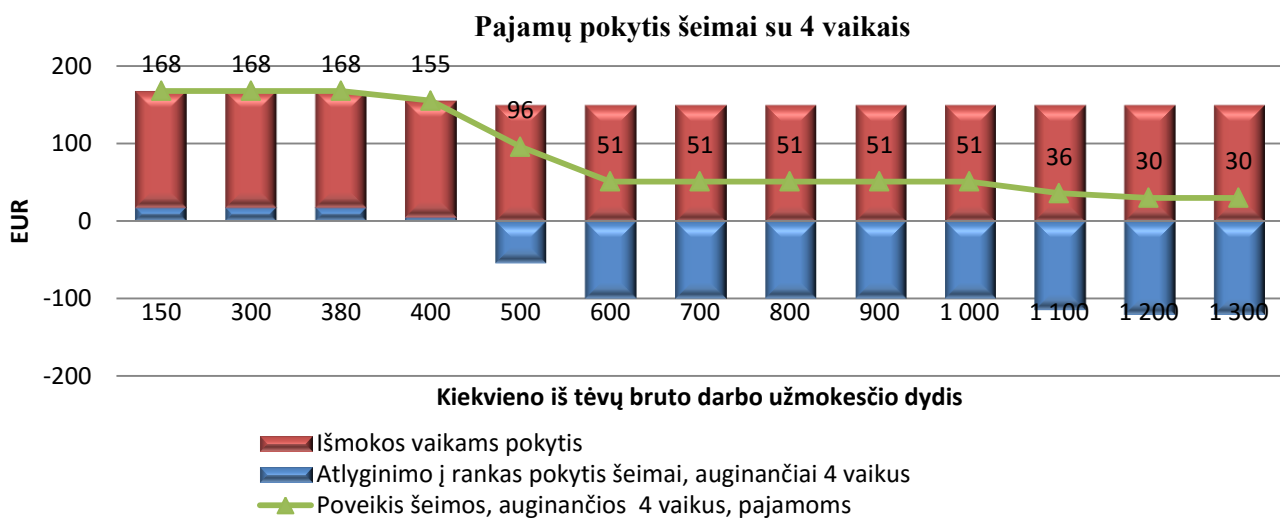
✓ **šeimai, auginančiai 2 vaikus**, - iki **78** eurų/mėn (šeimos nariams uždirbant po MMA – 78 eurais; uždirbantiems, pavyzdžiui, 800 eurų – 21 euro/mėn)

✓ **šeimai, auginančiai 3 vaikus**, - iki **108** eurų/mėn (šeimos nariams uždirbant po MMA – 108 eurais/mėn, uždirbantiems, pavyzdžiui, 800 eurų – 21 euro/mėn)

✓ **šeimai, auginančiai 4 vaikus**, - iki **168** eurų/mėn (šeimos nariams uždirbant po MMA – 168 eurais/mėn, uždirbantiems, pavyzdžiui, 800 eurų – 51 euro/mėn)

2 tikslas PAPRASTUMAS, TEISINGUMAS IR VERSLUMAS

Esama padėtis.

❖ Individualios veiklos pajamų apmokestinimo principai sudaro prielaidas netolygiam mokesčių naštos pasiskirstymui, pvz., 2015 m. lengvatiniu 5 proc. tarifu naudojosi ir gyventojai, kurių metinės apmokestinamosios pajamos (pelnas) viršijo 300 tūkst. eurų.

❖ Mokesčių bazę siaurina įvairios mokesčių lengvatos, dėl kurių valstybės biudžetas netenka ženklios dalies pajamų, tačiau buvo būtina įvertinti, ar visos taikomos lengvatos yra efektyvios ir pasiekia joms keliamus tikslus (pavyzdžiui, mokesčių lengvatos žemės ūkio sektoriui, kurios biudžetui „kainuoja“ iki 110 mln. eurų, iš kurių vien akcizų lengvata žemės ūkyje naudojamiems gazoliams sudaro apie 90 mln. eurų).

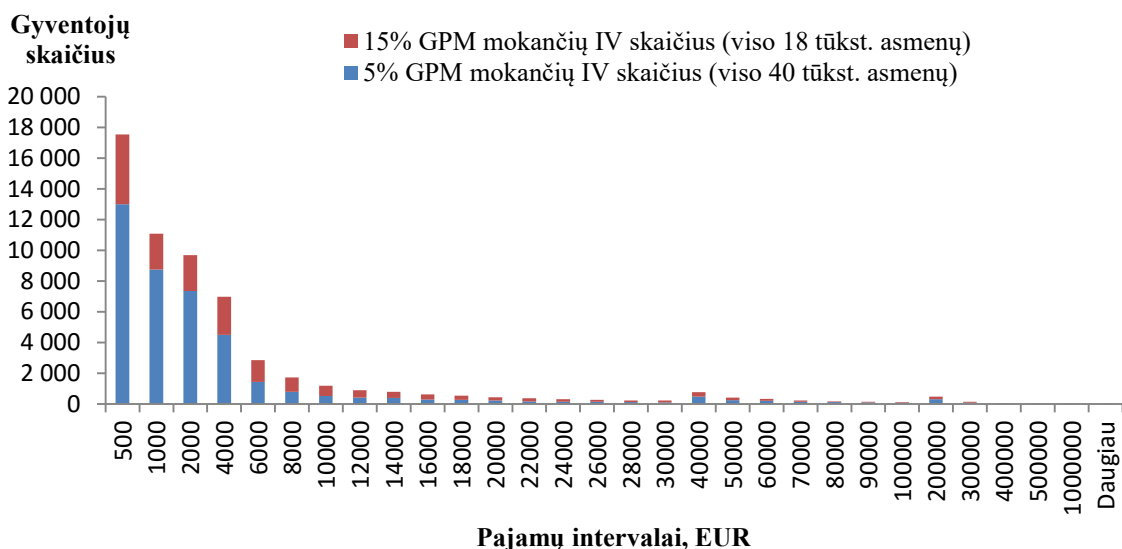
Atsižvelgiant į atliktos individualios veiklos apmokestinimo principų ir mokesčių lengvatų peržiūros rezultatus, **SIŪLOMOS kompleksinės sprendimo priemonės, įsigaliosiančios nuo 2018 m.:**

1. Tolygiau paskirstyti smulkaus verslo (individualios veiklos) apmokestinimą

Esama padėtis.

❖ Pagal galiojančias Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostatas bendras 15 proc. tarifas taikomas pelnui iš laisvųjų profesijų (pavyzdžiui, gydytojai, teisininkai, buhalteriai, turto vertintojai, mokytojai, lektoriai, architektai, inžinieriai, programuotojai, dizaineriai, žurnalistai ir kt.); tuo tarpu kitos individualios veiklos (pavyzdžiui, prekybos, gamybos ir kt.) pajamos, įskaitant ir labai dideles pajamas, apmokestinamos taikant sumažintą 5 proc. tarifą. Šiuo metu apie 40 tūkst. (69 proc.) individualią veiklą vykdančių gyventojų pelnas apmokestinamas taikant 5 proc. GPM tarifą. Dalies šių gyventojų pelnas viršija 1 mln. eurų. Likusiems 18 tūkst. (apie 31 proc.) individualią veiklą vykdančių asmenų taikomas 15 proc. tarifas.

Individualią veiklą vykdančių gyventojų skaičiaus (viso 58 tūkst.) pasiskirstymas pagal apmokestinamųjų pajamų intervalus

❖ Fiksuotas pajamų mokestis įsigyjant verslo liudijimą mokamas verčiantis veiklomis, įtrauktomis į patvirtintą sąrašą, o jo dydį nustato savivaldybių tarybos.

❖ Vykdamt veiklą visoje Lietuvos teritorijoje, savivaldybių teisė nustatyti minėtą dydį yra apribota „grindimis“ (ne mažiau kaip 684 eurai per metus), t.y. savivaldybės negali nustatyti mažesnio fiksuoto pajamų mokesčio už verslo liudijimus, kai vykdoma veikla apima visos Lietuvos teritoriją

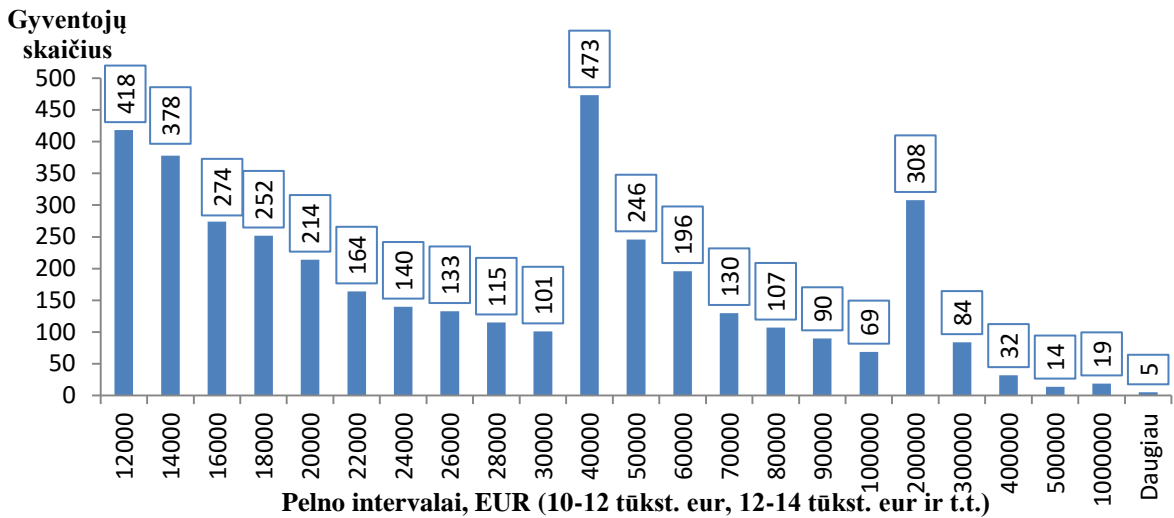
(fiksuoatą mokesčių išsiimant VL veiklai visoje Lietuvos teritorijoje kasmet moka apie 38 tūkst. gyventojų - jie per metus sumoka apie 3 mln. eurų GPM, t.y. beveik pusę visos fiksuoto pajamų mokesčio sumos).

❖ Savarankiškai dirbantys asmenys socialinio draudimo įmokų mokėjimo prasme yra nevienodoje mokesstinėje padėtyje: individualių įmonių savininkai ir mažųjų bendrijų nariai, tikrųjų ir komanditinių bendrijų tikrieji nariai moka įmokas nuo išimamų sumų, ne mažesnių nei MMA. Vykdytys individualią veiklą asmenys moka įmokas nuo pusės, o ūkininkai - nuo visų deklaruotų pajamų. Autoriai, atlikėjai ir sportininkai moka įmokas nuo viso dydžio gautų pajamų. Lengvatos taikomos tik kai kurioms savarankiškai dirbančių asmenų kategorijoms ir jos taikomos skirtingai.

Esamos padėties trūkumai:

- netolygus mokesčių naštos paskirstymas priklausomai nuo profesinės veiklos rūšies, dėl ko net ir didelį pelną gaunantys gyventojai apmokestinami taikant sumažintą 5 proc. tarifą bei atvirkščiai – tam tikrų profesijų atstovai, net uždirbdami nedidelį pelną, moka 15 proc. GPM;

5 proc. GPM mokančių ir deklaruojančių daugiau nei 10 tūkst. eurų pelno per metus individualią veiklą vykdančių gyventojų skaičius (viso 4 tūkst.)

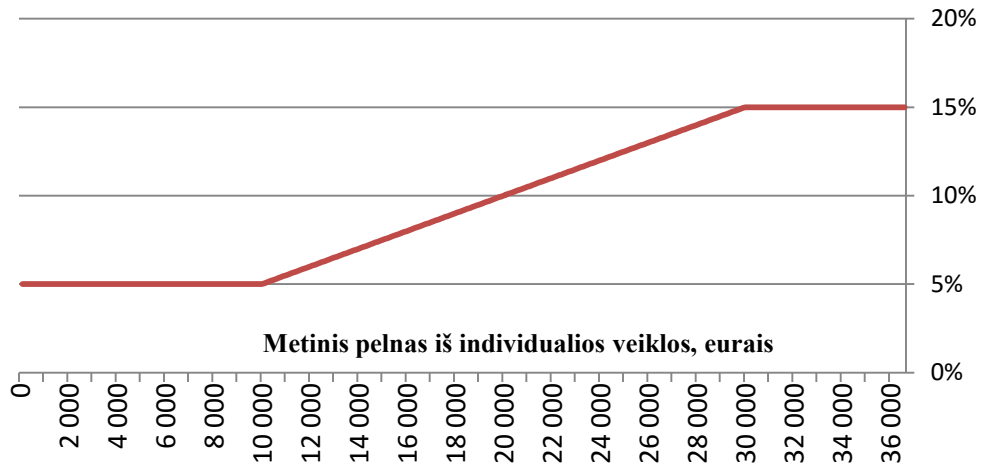

- nuolat kylantys ginčai dėl veiklos priskyrimo laisvųjų profesijų veiklai;
- veiklų vykdomų pagal verslo liudijimus sąrašas apima rizikingas pajamų neapskaitymo aspektu veiklos rūšis;
- ribojamos savivaldybių teisės savarankiškai nustatyti tarifus mokesčio, kuris įskaitomas į jų biudžetus;
- įvairios socialinio draudimo įmokų mokėjimo išimtys savarankiškai dirbančiųjų asmenų kategorijoms nėra pagrįstos ir socialiai teisingos.

SIŪLOMA:

1. nustatyti, kad *individualios veiklos apmokestinimas priklauso nuo per metus gaunamo pelno dydžio* (o ne nuo profesinės veiklos rūšies). Tuo tikslu siūloma individualios veiklos apmokestinimo lygį reguliuoti *mažinant patį apskaičiuotą gyventojų pajamų mokesčių (taikant mokesstinį kreditą)*, pasiekiant, kad individualios veiklos pelnas, neviršijantis 10 000 eurų per metus faktiškai būtų apmokestinamas 5 procentais ir palaispniui pasiektų 15 proc. apmokestinimą ties 30 000 eurų per metus;

Efektyvusis GPM tarifas pritaikius mokestinį kreditą

Kaip individualią veiklą vykdančius asmenis paveiktų siūlomi pakeitimai, priklausomai nuo pelno

Metinis pelnas, eurai	Iki šiol mokėję 5 proc. GPM			Iki šiol mokėję 15 proc. GPM			Efektyvusis GPM tarifas taikant siūlomus apmokestinimo pakeitimus, proc.
	Kiek GPM per metus sumokėdavo iki šiol, eurai	Kiek GPM per metus sumokėtų taikant siūlomus pakeitimus, eurai	Kaip pasikeis pajamos į rankas, eurai	Kiek GPM per metus sumokėdavo iki šiol, eurai	Kiek GPM per metus sumokėtų taikant siūlomus pakeitimus, eurai	Kaip pasikeis pajamos į rankas, eurai	
500	25	25	0	75	25	50	5,0
1 000	50	50	0	150	50	100	5,0
2 000	100	100	0	300	100	200	5,0
5 000	250	250	0	750	250	500	5,0
10 000	500	500	0	1 500	500	1 000	5,0
11 000	550	605	-55	1 650	605	1 045	5,5
12 000	600	720	-120	1 800	720	1 080	6,0
13 000	650	845	-195	1 950	845	1 105	6,5
14 000	700	980	-280	2 100	980	1 120	7,0
15 000	750	1 125	-375	2 250	1 125	1 125	7,5
16 000	800	1 280	-480	2 400	1 280	1 120	8,0
17 000	850	1 445	-595	2 550	1 445	1 105	8,5
18 000	900	1 620	-720	2 700	1 620	1 080	9,0
19 000	950	1 805	-855	2 850	1 805	1 045	9,5
20 000	1 000	2 000	-1 000	3 000	2 000	1 000	10,0
21 000	1 050	2 205	-1 155	3 150	2 205	945	10,5
22 000	1 100	2 420	-1 320	3 300	2 420	880	11,0
23 000	1 150	2 645	-1 495	3 450	2 645	805	11,5
24 000	1 200	2 880	-1 680	3 600	2 880	720	12,0
25 000	1 250	3 125	-1 875	3 750	3 125	625	12,5
26 000	1 300	3 380	-2 080	3 900	3 380	520	13,0
27 000	1 350	3 645	-2 295	4 050	3 645	405	13,5
28 000	1 400	3 920	-2 520	4 200	3 920	280	14,0
29 000	1 450	4 205	-2 755	4 350	4 205	145	14,5
30 000	1 500	4 500	-3 000	4 500	4 500	0	15,0
31 000	1 550	4 650	-3 100	4 650	4 650	0	15,0
100 000	5 000	15 000	-10 000	15 000	15 000	0	15,0

Kaip individualią veiklą vykdančius asmenis paveiktų siūlomi pakeitimai

Kokios dalios asmenų pajamos į rankas:	Asmenų skaičius, tūkst.	Dalis nuo visų asmenų, proc.
Didės	17,1	29,3%
Mažės	4,0	6,8%
Nesikeis	37,3	63,9%
Iš viso, tūkst. asmenų	58,4	100,0%

2. peržiūrėti *verslo liudijimų* veiklos rūšių sąrašą (statybos darbų, automobilių remonto ir kt.) šešėlio rizikos kontekste ir naikinti įsigyjant verslo liudijimą sumokamo fiksuoto pajamų mokesčio "grindis" (684 eurai per metus, vykdant veiklą visos Lietuvos teritorijoje), paliekant visas fiksuoto mokesčio dydžio nustatymo teises savivaldybėms, taip didinant savivaldybių finansinį savarankiškumą;

3. suvienodinti *socialinio draudimo įmokas* visoms savarankiškai dirbančiųjų asmenų kategorijoms, nustatant, kad šie asmenys moka socialinio draudimo įmokas nuo pusės gautų mokestinių pajamų, visiems nustatant vienodas socialinio draudimo įmokų lubas - 28 VDU per metus. Suvienodinus socialinio draudimo įmokų mokėjimo sąlygas:

- vykdantiems individualią veiklą asmenims, dirbantiems pagal verslo liudijimus, šeimynų dalyviams įmokų bazė *nesikeis*;
- individualių įmonių savininkams, mažųjų bendrijų, tikrųjų ūkinių bendrijų ir komanditinių ūkinių bendrijų nariams, ūkininkams, asmenims, gaunantiems pajamas pagal autorines sutartis, iš sporto ar atlikėjo veiklos *mažės socialinio draudimo įmokų našta*;
- ūkininkams bus *pakeltos įmokų „lubos“ nuo 7 iki 28 VDU per metus*, taip suvienodinant su kitomis asmenų grupėmis;
- *nebeliks lengvatų* (išskyrus pensininkus, besiverčiančius su verslo liudijimu - jiems įmokų mokėti nereikės).

2. Suvienodinti apmokestinimo sąlygas tarp atskirų ekonominių sektorių ir atsisakyti tikslų nepasiekiančių mokesčių lengvatų, mažinti taršą

ŽEMĖS ŪKIO SEKTORIUS

Esama padėtis.

Šiuo metu žemės ūkio sektoriui taikomos daugelio mokesčių lengvatų:

- ❖ žemės ūkio veiklą vykdančių įmonių pelnas apmokestinamas lengvatiniu 5 proc. pelno mokesčio tarifu;
- ❖ žemės ūkio veiklą vykdančių gyventojų pajamos neapmokestinamos, jei gyventojas nėra PVM mokėtojas (12 mėn. pajamos neviršija 45 000 eurų);
- ❖ žemės ūkyje naudojamiems dyzeliniams degalams taikomas lengvatinis akcizų tarifas (21 euras/1000 litrų vietoje 330,17 eurų/1000 litrų).

Esamos padėties trūkumai:

- sudaromos išskirtinės apmokestinimo sąlygos vienam iš ekonominių sektorių;
- efektyvūs pajamų ir pelno mokesčio tarifai, taikomi pajamoms iš žemės ūkio veiklos, yra sąlyginai žemi ir neproporcingi gaunamų pajamų dydžiui.

SIŪLOMA:

1. žemės ūkio veiklą vykdančių *įmonių pelną apmokestinti bendra tvarka*, priklausomai nuo įmonės dydžio: 5 proc. būtų toliau taikomi smulkioms įmonėms (metinė apyvarta iki 300 000 eurų, vidutinis darbuotojų skaičius – iki 10), kitos įmonės, išskyrus kooperatyvus, kuriems taip pat siūloma palikti lengvatinį 5 proc. tarifą, būtų taikomas bendras 15 proc. pelno mokesčio tarifas;

2. visas žemės ūkio veiklą vykdančių *gyventojų pajamas apmokestinti bendra tvarka*, įtraukiant jas į naujai siūlomą individualios veiklos apmokestinimo sistemą;

3. *siaurinti* akcizų lengvatą žemės ūkyje naudojamiems dyzeliniams degalams, akcizų tarifą tokiems degalams padidinant nuo 21 iki 56 eurų/1000 litrų (Latvijoje taikomas 50, Estijoje – 133 eurų/1000 l tarifas). Susiaurinus akcizų lengvatą, 1 litro žymėto dyzelinio kuro kaina pakiltų apie 4 centus.

AKCIZAI

Esama padėtis.

- ❖ Akmens anglis, koksas ir lignitas atleidžiami nuo akcizų, kai jie parduodami gyventojams, arba taikomas sumažintas akcizų tarifas, kai jie naudojami verslo reikmėms.
- ❖ Šiuo metu galiojantis akcizų tarifas dyzeliniam kurui siekia 330,17 eurų 1000 l.

Esamos padėties trūkumai:

- akmens anglis, koksas ir lignitas yra aplinkos taršą itin sąlygojantys produktai (šių produktų išmetamų teršalų kiekis bendrame Lietuvoje išmetamų teršalų kiekyje sudaro didžiąją dalį), todėl valstybė, ypač atsižvelgdama į Europos Komisijos teikiamas rekomendacijas mokesstinėmis priemonėmis labiau prisidėti prie aplinkosauginių tikslų, neturėtų remti aplinkai nedraugiškų produktų vartojimo. Be to, ši mokesstinė lengvata yra socialiai neteisinga (taikoma nedaugeliui subjektų) ir neturi žymaus poveikio galutinei šio produkto kainai;

- galiojantis akcizų tarifas dyzeliniam kurui yra mažesnis nei benzinui, nors dyzelinis kuras yra taršesnis.

SIŪLOMA:

1. *naikinti* akcizų lengvatą *akmens anglims, koksui ir lignitui*, kartu siekiant tinkamai nacionaliniu lygmeniu įgyvendinti Lietuvos prisiimtus tarptautinius įsipareigojimus skatinti aplinkai švaresnio kuro naudojimą. Akmens anglies vienos tonos kaina gyventojams padidėtų apie 9,11 euro, o verslui apie 4,55 euro;

2. **didinti** galiojantį 330,17 eur/1000l akcizų tarifą dyzeliniam kurui iki 347 eur/1000l, atsižvelgiant į palankią padėtį degalų rinkoje ir į mokesčių bei kainų skirtumus kaimynėse šalyse. Kaina padidėtų apie 0,02 eurų/litrą. Tarifas pasiektų Lenkijos tarifą ir būtų mažesnis nei 2018 m. bus taikomas Latvijoje ir Estijoje.

PELNO MOKESTIS

Esama padėtis.

- ❖ Socialinių įmonių pelnas apmokestinamas 0 proc. tarifu.
- ❖ Pelną mokesčiu neapmokestinamoms pajamoms priskiriamos surinktos lėšos už jūrų uostų, oro navigacinių paslaugų rinkliavas ir už jūrų uosto žemės nuomą.

Esamos padėties trūkumai:

- galiojančios pelno mokesčio lengvatos socialinėms įmonėms nauda iš esmės pasinaudoja įmonių savininkai ar akcininkai, todėl ji neužtikrina pagrindinio lengvatai nustatyto tikslo – remti asmenų, negalinčių lygiomis sąlygomis konkuruoti darbo rinkoje, įdarbinimą;
- sudaromos išskirtinės apmokestinimo sąlygos tam tikram sektoriui (oro ir jūrų uostams).

SIŪLOMA:

1. **atsisakyti** 0 proc. pelno mokesčio tarifo socialinėms įmonėms, o jų pelną apmokestinti bendra tvarka;
2. **apmokestinti** surinktas lėšas už jūrų uostų, oro navigacinių paslaugų rinkliavas ir už jūrų uosto žemės nuomą.

PVM

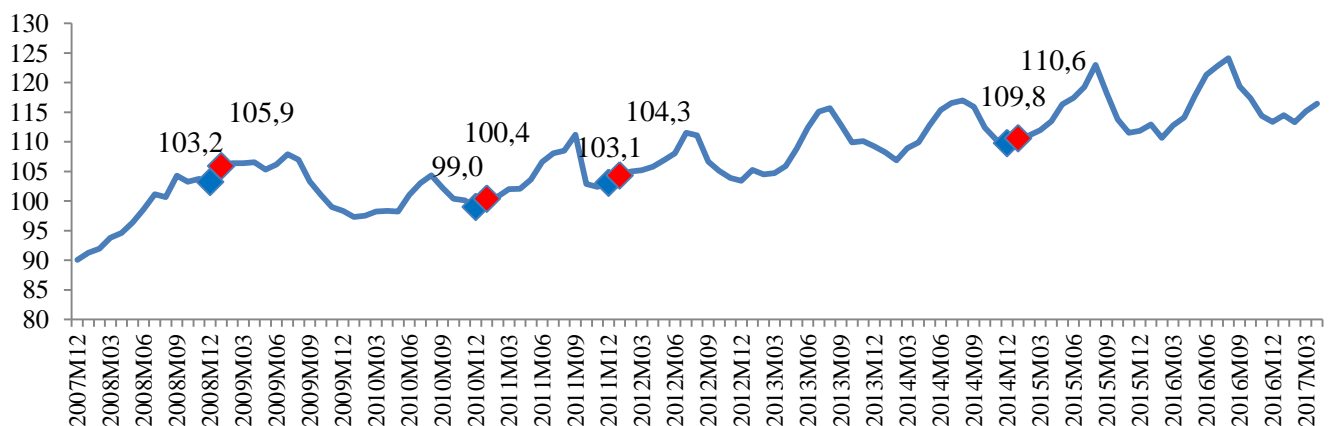
Esama padėtis.

- ❖ Viešbučių ir kitų asmenų teikiamos apgyvendinimo paslaugos apmokestinamos taikant lengvatinį 9 proc. tarifą.

Esamos padėties trūkumai:

- nors lengvatinio PVM tarifo taikymas turėtų duoti tiesioginę naudą vartotojams, statistinių duomenų analizė rodo, kad PVM tarifo sumažinimas apgyvendinimo paslaugoms neatsispindi galutinėje šių paslaugų kainoje;

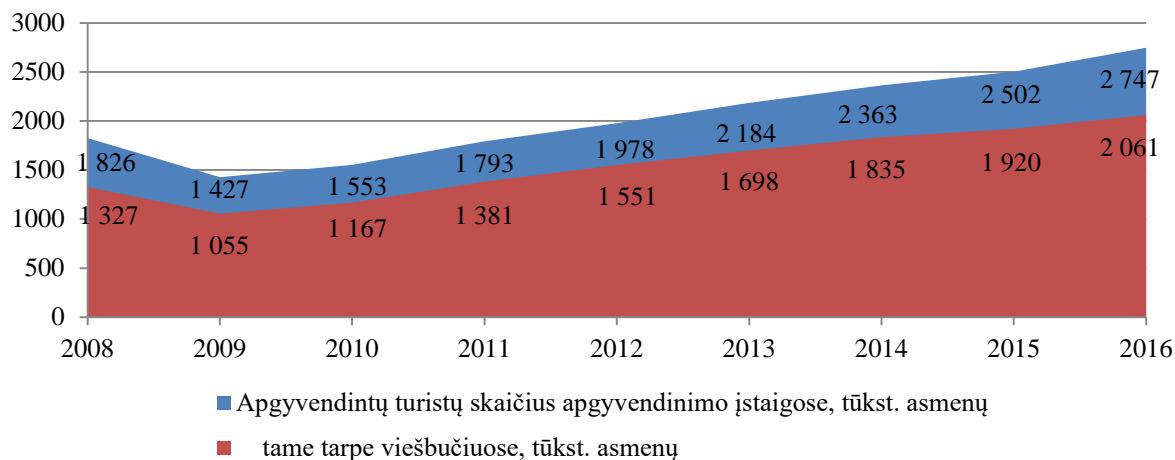
Apgyvendinimo paslaugų kainų indeksai 2008-2017 m., proc.

Šaltinis: Statistikos departamentas. Nuo 2009 m. sausio, padidinus PVM tarifą apgyvendinimo paslaugoms 14 proc. punktu, jų kaina dėl mokesčių turėjo padidėti 13,3 proc., tačiau dėl kitų priežasčių padidėjo tik 2,6 proc. Nuo 2011 m. sausio minėtoms paslaugoms PVM tarifą sumažinus 12 proc. punktu, jų kaina, užuot dėl mokesčių sumažėjusi 9,9 proc., padidėjo 1,4 proc. 2012-2014 m., kada vėl buvo taikomas standartinis PVM tarifas, šios paslaugos pabrango 5,2 proc. Nuo 2015 m. sausio ėmus vėl taikyti iki šiol galiojantį lengvatinį 9 proc. PVM tarifą, kainos ir toliau didėjo. Apgyvendinimo paslaugų kainoms be PVM tarifų įtakos turi ir sezoniskumas bei kiti veiksniai.

- taip pat duomenys rodo, kad turistų srautai Lietuvoje didėjo nepriklausomai, ar buvo taikyta lengvata.

Apgyvendintų turistų skaičius 2008-2016 m., tūkst. asmenų

Šaltinis: Statistikos departamentas. Kasmet nuo 2010 m. stebimas apgyvendintų turistų skaičiaus didėjimas, taip pat ir 2012 m. - 2015 m. laikotarpiu, kuomet buvo taikomas standartinis PVM tarifas.

SIŪLOMA:

Atsisakyti lengvatinio PVM tarifo taikymo viešbučių ir kitų asmenų teikiamoms *apgyvendinimo paslaugoms* ir apmokestinti jas PVM bendra tvarka.

NEKILNOJAMOJO TURTO MOKESTIS

Esama padėtis.

❖ Nekilnojamojo turto mokesčiu neapmokestinamas nekilnojamasis turtas naudojamas sveikatos priežiūros paslaugoms teikti, taip pat laidojimo paslaugoms bei kulto reikmenų gamybai.

Esamos padėties trūkumai: esama nekilnojamojo turto mokesčio lengvata naudojasi privatūs, pilną generuojantis asmenys.

SIŪLOMA:

Panaikinti lengvatą ir tokį nekilnojamąjį turtą **apmokestinti bendra tvarka**, įvertinus tai, kad savivaldybių tarybos turi plačius įgaliojimus nustatyti šio mokesčio tarifus ir taikyti mokesčio lengvatas.

3. Plėsti ekonomikos augimui mažiau žalingu mokesčiu baze

BRANGAUS NEKILNOJAMOJO TURTO APMOKESTINIMAS

Esama padėtis.

❖ Fiziniai asmenys nekilnojamojo turto mokestį už nekomercinės paskirties turtą (pavyzdžiui, gyvenamasis būstas, garažai, vasarnamiai ir kt.) moka, jeigu jo bendra vertė viršija 220 000 eurų.

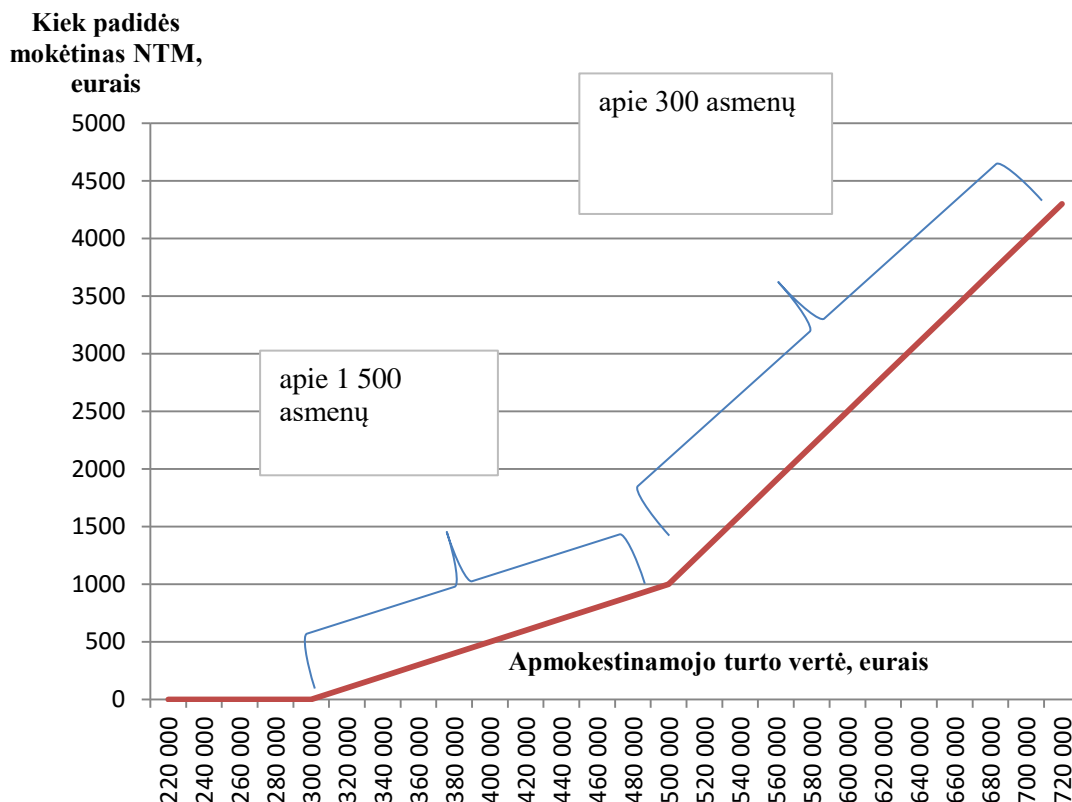
❖ Šiam turtui taikomas 0,5 proc. mokesčio tarifas.

SIŪLOMA:

Įvertinus tarptautinių organizacijų rekomendacijas, kuriose nuosekliai pabrėžiamas poreikis perkelti našą ant ekonomikos augimui palankesnių mokesčių, **siūloma numatyti fizinių asmenų nekomercinės paskirties nekilnojamojo turto mokesčio progresinį apmokestinimą:**

- turto vertės iki 220 tūkstančių eurų ir toliau neapmokestinti,
- galiojančią 0,5 procento tarifą taikyti turto vertei, viršijančiai 220 tūkst., bet neviršijančiai 300 tūkst. eurų,
- 1 proc. – vertei viršijančiai 300 tūkst., bet neviršijančiai 500 tūkst. eurų, o
- 2 proc. – vertei, viršijančiai 500 tūkst. eurų.

Kaip padidėtų mokėtinas NTM įgyvendinus siūlymus, priklusomai nuo turimo turto

4. Skatinti verslumą

Esama padėtis.

❖ Pirmaisiais mokesčiais metais įregistruotos įmonės ir tos, kurių praėjusių metų apmokestinamosios pajamos neviršija 300 000 eurų, atleidžiamos tik nuo avansinių pelno mokesčio mokėjimų, tačiau metams pasibaigus pelno mokestis vis tiek turi būti sumokamas.

Esamos padėties trūkumai:

Susiduriama su apyvartinių lėšų trūkumu verslo pradžioje.

SIŪLOMA:

1. nustatyti 1 metų **pelno mokesčio „atostogas“** verslą pradedančioms smulkioms įmonėms (kai metinė apyvarta neviršija 300 000 eurų, o vidutinis darbuotojų skaičius – 10 darbuotojų), tokiu būdu sumažinant riziką dėl apyvartinių lėšų trūkumo;

2. nustatyti 1 metų **socialinio draudimo įmokų „atostogas“** savarankišką individualią veiklą pradedantiems asmenims (sumokant įmokas nuo minimalaus mėnesinio atlyginimo iš valstybės biudžeto skiriamų asignavimų). Ši lengvata būtų taikoma pirmais veiklos metais ir kas kitus 10 metų.

3 tikslas. DAUGIAU INVESTICIJŲ IR DARBO VIETŲ

Esama padėtis (ekonominiai rodikliai).

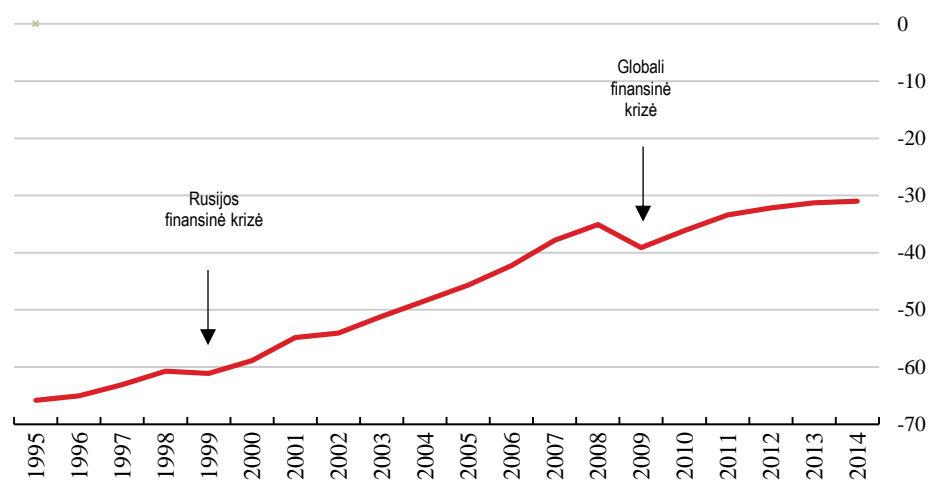
Nepaisant galiojančių pelno mokesčio lengvatų, ekonominiai rodikliai rodo, kad Lietuvos verslo įmonių išlaidos į MTEP yra nepakankamos: 2015 m. tesiekė 0,28 proc. BVP (ES vidurkis – 1,3 proc.).

Lietuvoje taip pat nepakankamas smulkaus ir vidutinio verslo finansavimas: 2016 m. tik 46 proc. smulkaus ir vidutinio verslo įmonių bankai skyrė prašomą finansavimą (ES vidurkis – 67 proc.).

Šiuo metu, anot ekspertų, esamomis sąlygomis Lietuvoje visuminė paklausa viršija ūkio potencialą. Darbo našumo lygis Lietuvoje vis dar ženkliai atsilieka nuo EBPO vidurkio.

Socialinio draudimo įmokos skaičiuojamos nuo viso darbo užmokesčio, o išmokoms taikomos „lubos“, kas neskatina aukštą pridėtinę vertę sukuriančių investuotojų pritraukimo.

Lietuvos darbo našumo atotrūkis nuo EBPO vidurkio, proc.

Šaltinis: EBPO. Darbo našumas matuojamas kaip BVP vienam dirbančiajam

Esama padėtis (teisinis reguliavimas).

Galiojančios produktyvumą skatinančios *pelno mokesčio* lengvatos:

- ❖ sąnaudas, patirtas vykdant MTEP leidžiama atskaityti iš apmokestinamųjų pajamų 3 kartus, sparčiau nudėvimas MTEP veikloje naudojamas atitinkamas turtas;

- ❖ išlaidomis į technologinį atsinaujinimą („investicinio projekto“ lengvata) mažinama iki 50 proc. apmokestinamojo pelno;

- ❖ taikomos tikslinės lengvatos reguliuojamiems kolektyvinio investavimo subjektams, o nereguliuojamieji alternatyvaus (rizikos) kapitalo subjektai naudojami bendromis lengvatomis pajamoms iš akcijų pardavimo ir dividendų.

Esamos padėties trūkumai:

- nepakankamos mokesstinės paskatos MTEP plėtrai Lietuvoje - pajamos iš MTEP pagrindu sukurtų išradimų naudojimo (komercializavimo) apmokestinamos bendra tvarka;

- mokesstinės paskatos alternatyvius finansavimo šaltinius siūlantiesiems subjektams nesąlygoja ženklios šio verslo plėtros ir alternatyvaus verslo finansavimo pasiūlos augimo;

- socialinio draudimo įmokų sistema neskatina aukštą pridėtinę vertę sukuriančių naujų investuotojų pritraukimo.

SIŪLOMOS kompleksinės sprendimo priemonės, įsigaliosiančios nuo 2018 m.:

I. PRODUKTYVUMUI skatinti:

1. **plėsti “investicinio projekto” lengvatos taikymą**, leidžiant sumažinti apmokestinamąjį pelną investicijomis į technologinį atsinaujinimą 100 proc. (šiuo metu apmokestinamąjį pelną sumažinti galima iki 50 proc.);

2. nustatyti **papildomą lengvatą MTEP pagrindu sukurtų išradimų komercializavimui**: taikyti lengvatinį 5 proc. tarifą įmonių, kurios pačios vykdo ar plėtoja Lietuvoje bet kurios srities MTEP, pelnui iš tretiesiems asmenims suteiktų teisių naudotis šių MTEP pagrindu sukurtais patentuotais išradimais ar naudojant juos tos įmonės vykdomoje kitoje, pavyzdžiui, gamybinėje veikloje;

3. **įvesti socialinio draudimo įmokų „lubas“ dirbantiems pagal darbo sutartis** (120 VDU/m). Tokia priemone siekiama paskatinti naujų kvalifikuotų darbo vietų kūrimą bei pritraukti investicijas iš užsienio.

II. VERSLO FINANSAVIMO prieigai gerinti:

1. neapmokestinti **reguliuojamų alternatyvaus kapitalo rinkos subjektų** uždirbto pelno iš visų jiems būdingų investicijų;

2. išplėsti šiuo metu taikomą pelno mokesčio lengvatą pajamoms ne tik iš akcijų, bet ir iš kitų dalyvavimo teisių perleidimo: 25 proc. holdingo ribą mažinti iki 10 proc., kas aktualu ir **nereguliuojamiems alternatyvaus kapitalo rinkos subjektams**;

3. alternatyvaus kapitalo subjektų skirstomą pelną apmokestinti **tik galutinio naudos gavėjo „rankose“**.
